

iz naših knjižnica

Uređuje: Danko Škare

“Tjedan fizike” u knjižnici

Ankica Valenta

PMF – Fizički odsjek
Središnja knjižnica za fiziku
e-mail: valenta@phy.hr
www.knjiznica.phy.hr



SREDIŠNJA KNJIŽNICA ZA FIZIKU (SKF) povodom *Svjetske godine fizike* (World Year of Physics 2005.) u studenom (7. 11. – 12. 11. 2005.) pridružila se zajedničkoj organizaciji u sklopu *Tjedna fizike*, koje je koordiniralo Hrvatsko fizikalno društvo (HFD). SKF je u svojim prostorima priredila izložbu s ostalim pratećim manifestacijama (predavanjima, prezentacijama, projekcijama filmova, promocijama knjiga, danima otvorenih vrata, organiziranim posjetima učenika srednjih i osmogodišnjih škola i sl.).

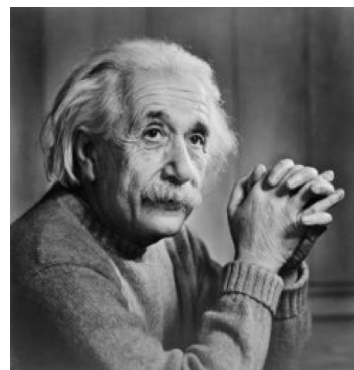
Ujedinjeni narodi su 10. lipnja 2004. na Općoj skupštini prihvatili rezoluciju A/RES/58/293 kojom je 2005. godina proglašena *Međunarodnom godinom fizike*. Inicijativu o obilježavanju 2005. godine pokrenulo je Europsko fizikalno društvo (EPS), pridružila se Međunarodna unija za temeljnu i primijenjenu fiziku (IUPAP) te podržavao UNESCO. Tu rezoluciju je prihvatila i podržala i Republika Hrvatska. Kao krovna nacionalna strukovna udruga HRVATSKO FIZIKALNO DRUŠTVO (HFD) je preuzelo organizaciju u Republici Hrvatskoj. Pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske gospodina Stjepana Mesića i supokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, u koordinaciji HFD-a predloženo je niz manifestacija u koje su se uključile i druge institucije:

- Institut Ruđer Bošković,
- Institut za fiziku,
- Fizički i Geofizički odsjeci Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu,
- te studenti fizike i učenici osmogodišnjih i srednjih škola u RH.

Međunarodna godina fizike 2005. obilježava *annus mirabilis* 1905. i slavi genijalnost Alberta Einsteina. U 2005. godini navršena je stota obljetnica objave Einsteinove teorije relativnosti i pedeseta obljetnica njegove smrti. Albert Einstein je osoba koja je zadužila cjelokupnu znanstvenu i kulturnu povijest čovječanstva uvodeći nove teorije koje su iz temelja promijenile odnos čovjeka i prirode. Proglašen je osobom 20. stoljeća zbog svog doprinosa znanosti.

Einstein je svojim prirodoslovnim otkrićem specijalne teorije relativnosti (1905.) i općom teorijom relativnosti (1915.) promijenio sliku svemira temeljenu na fizikalnim zakonima klasične, Newtonove, mehanike. Newtonova teorija je vladala više od dva i pol stoljeća. Pojavom Einsteinovih teorija radikalno se mijenja shvaćanje prostora i vremena, a novi fizikalni zakoni kvantne me-

hanike daju novi opis mikrosvijeta. U 1905. objavio je svoja tri epochalna znanstvena rada, koja su bitno utjecala na razvoj fizike i dovela do brojnih primjena u fizici. Bili su to radovi o Brownovom gibanju u kojem su uvedene nove postavke o postojanju atoma, fotoelektričnom efektu u kojem je postulirana korpuskularna priroda svjetlosti te specijalna teorija relativnosti s novim konceptima vremena i prostora te energije i mase. Čovječanstvo mnogo duguje tom velikanu za napredak, ne samo u fizici nego u svim oblastima znanosti. Svjetlosni stožac (light cone) kao znak njegove prisutnosti u ovoj godini s pravom se nalazi na mnogim stranicama interneta, na stranicama znanstvenih knjiga i časopisa, na odjeći, na predmetima široke uporabe, te na mnogim mjestima kako bi upozorili široku javnost na prisutnost i zasluge tog velikana. Možda će taj znak pobuditi pažnju novih naraštaja da prepoznaju važnost prirodnih znanosti u sveopćem napretku čovječanstva.



Albert Einstein (Ulm, 14. ožujka 1879. – Princeton, 18. travnja 1955.) čuveni njemački fizičar-teoretičar i najistaknutiji stvaratelj novog doba u fizici

U tom tjednu održano je niz manifestacija koje su pripremane cijelu godinu. Iz velikog i bogatog programa koji se održavao na “brdu”, Bijenička cesta 32 do 54 i Horvatovcu, izdvojimo jedan mali dio važnih događanja. Sve je počelo 7. studenoga u 10:00 predavanjem “Einsteinovo nasljeđe” (Goran Pihler), otvaranje izložbe “Ljepota fizike” (crteži i literarni radovi), koja je nastala na osnovi raspisanog natječaja u osnovnim i srednjim školama tijekom godine, te su proglašeni najbolji radovi i dodijeljene nagrade (http://www.wyp2005.hr/ljepota_fizike).

Prezentacija pokusa:

- “Povijesni pokusi” održavali su se od ponedjeljka do četvrtka u velikoj predavaonici Fizičkog odsjeka (<http://metodika.phy.hr/gf/index.php>).
- “Interaktivni pokusi” (dilatacija vremena, akustički rezonatori, valovi na vodi i model bure) održavali su se u prostorima Fizičkog odsjeka (http://www.wyp2005.hr/interaktivni_pokusi).
- “Javni pokusi” su program koji je uključio pokuse: Bernulijevo lebdenje, majmun i lovac, Magdeburške polukugle i dr. izvedeni su na Trgu Francuske Republike u Zagrebu 9. studenog 2005. u 11:00, 13:00 i 15:00 sati. (http://www.wyp2005.hr/javne_izvedbe).

* www.hfd.hr

U utorak 9. studenoga 2005. godine svečano je otvorena *Memorialna soba Andrije Mohorovičića* na Geofizičkom zavodu:



Dana 8. studenog 2005. u 16:00 održan je okrugli stol "Perspektive fizike" u velikoj predavaonici Fizičkog odsjeka.

Javna predavanja tijekom Tjedna fizike održavala su se na Fizičkom odsjeku PMF-a i Institutu za fiziku, a neka od njih bila su:

- A. Dulčić, Zračenje crnih i obojenih tijela
- V. Paar, Ljudski genom i fizika
- S. Supek, Fizika i mozak
- M. Cvitan, Opća teorija relativnosti
- Studentska sekcija Hrvatskog fizikalnog društva, Fizika ekspres
- D. Klabučar, Fotoefekt
- M. Planinić, Od ubrivača do suprasudarivača
- Đ. Drobac, Galileo – svjetlo novog doba
- G. Pichler, Laseri i primjena
- P. Pervan, Fizika mjehurića sapunice
- I. Aviani, Magneti – što bi još trebalo saznati o njima?
- B. Šantić, Zanimanje fizičara

I laboratoriji (IRB, IFS i PMF) su otvorili svoja vrata te bi bilo preduogo nabrajati što se sve događalo u *Tjednu fizike* (7.–12. studenoga 2005), ali se događanja mogu pogledati na adresi:

http://www.wyp2005.hr/tjedan_fizike/labosi.html.

U Danima otvorenih vrata (10.–12. studenog 2005.) organizirani su obilasci učenika, osnovnih i srednjih škola iz cijele Hrvatske. Svaki puni sat grupe su prisustvovala na uvodnom predavanju i zatim kretale u obilazak po dva laboratorija na PMF-u, IF-u i IRB-u. U laboratorijima su ih dočekali s temama:

- Kako izmjeriti brzinu svjetlosti?,
- Vožnja atomskim krajolikom,
- Od čestica do zvijezda,
- Laseri i plazma,
- Kvantna mehanika uživo,
- Ni Einstein to nije znao! i mnoga druga.

Naveden je kratak pregled važnih događanja, no okrenimo se onome što se događalo u SREDIŠNJOJ KNJIŽNICI ZA FIZIKU (SKF) u *Tjednu fizike*.

Postavljena je izložba pod nazivom: *EINSTEIN U KNJIŽNICI* i bila je otvorena za posjetitelje od 7.–12. studenoga od 9:00 – 19:00 sati. Svečano otvaranje izložbe bilo je 8. studenoga u 12:30 sati. Na svečanom otvaranju prikazan je kratki film o Einsteinu, knjižni-

ci i postavljenoj izložbi. Izložbu je svečano proglasio otvorenom pročelnik Fizičkog odsjeka PMF prof. dr. sc. Marijan Šunjić.

Ulaskom u prostor knjižnice postavljena je izložba Einsteinovih slika:



U specijalnoj knjižnici, kakva je Središnja knjižnica za fiziku, iz mnoštva kvalitetnih i vrijednih knjiga izdvojiti mali odabrani broj knjiga za izložbu uistinu zahtijeva veliku odgovornost knjižničara koji se odlučio na postav te izložbe. SKF ima 17.544 primjerka knjiga, 580 naslova časopisa (27.584 godišta) 1.378 primjeraka diplomskih radova, 251 magistarski rad, 282 disertacije, 2.394 preprinta, 200 CD-romova, *on line* pristup časopisima i ostalog sivog tiska.

Izložba knjiga se radila u profesorskoj čitaonici gdje je bilo postavljeno pet otvorenih izložbenih polica za knjige, zatvoreni stakleni regal za medalje, diplome, vrijedne knjige s potpisima autora i ostaloga, zatim slike na zidovima, projektor za filmove, stari pišaći strojevi, prvo računalo u knjižnici i ostalo.

Pet otvorenih izložbenih polica raspoređeno je tako da je središnja polica posvećena djelima Alberta Einsteina, a po dva regala sa strane bila su raspoređena za knjižnu građu *Prije Einsteina (do 1905.)* i *Poslije Einsteina (od 1905.)*.

